

NEWSLETTER

Vong Sokchearavy
Say Vithya Arthur
Sar Sorpheavathana

Photo Credit: ChatGPT

Create a high-quality cartoon-style vertical portrait of Norodom Monineath, preserving her facial identity in a new artistic style. Include the Royal Palace, Angkor-inspired architecture, and the Cambodian flag in a vibrant festive background. Use rich gold, blue, and red tones to represent Cambodian heritage and royalty. Dignified, respectful, celebratory atmosphere; sharp focus, clean lines, vivid colors, high detail, premium-quality illustration. Birthday poster format, no text or watermarks.

**In this newsletter
you can expect:**

Global AI News

Regional AI News

National AI News

*“Together, small steps create big
change.”*

* Join AI FORUM Now!

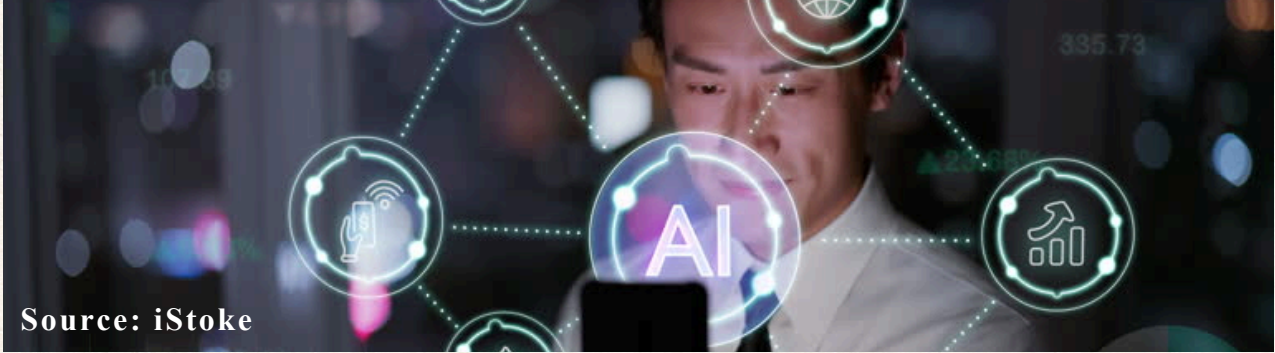

SCAN FOR DETAILS

វ៉ាក់សាំងដំបូងគេបង្អស់របស់ពិភពលោក ដែលត្រូវបាន រចនាឡើងដោយបញ្ញាសិប្បនិម្មិត

Source: iStoke

អ្នកស្រាវជ្រាវនៅសាកលវិទ្យាល័យ Cambridge បានប្រើប្រាស់បញ្ញាសិប្បនិម្មិត (AI) ដើម្បីបង្កើតវ៉ាក់សាំង "ទម្រង់ថ្មីស្រឡាង" មួយប្រភេទ ដែលអាចជួយបង្ការការពារជំងឺរាតត្បាតនាពេលអនាគត ដោយមានសមត្ថភាពប្រឆាំងនឹងក្រុមវីរុសបំប្លែងខ្លួនជាច្រើន។ នៅក្នុងការសាកល្បងលើមនុស្សជាលើកដំបូង វ៉ាក់សាំងដែលបង្កើតឡើងដោយ AI មួយនេះ ត្រូវបានរចនាឡើងដើម្បីកម្ចាត់វីរុសកូរ៉ូណាទាំងអស់ រួមទាំងមេរោគកូវីដបំប្លែងខ្លួនបច្ចុប្បន្ន និងវីរុសដែលអាចចម្លងពីសត្វផងដែរ។ វ៉ាក់សាំងនេះដំណើរការដោយការវាយប្រហារទៅលើផ្នែករឹងមាំនិងមិនងាយប្រែប្រួលរបស់វីរុស ជាជំហានដំបូងមកម្ចាត់មេរោគដែលបំប្លែងខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់។ ទោះបីជាការស្រាវជ្រាវនេះស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលដំបូងក៏ដោយ ប៉ុន្តែក្រុមការងារកំពុងតែយកបច្ចេកវិទ្យា AI នេះ ទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្កើតវ៉ាក់សាំងស្រដៀងគ្នានេះសម្រាប់ជំងឺផ្តាសាយធំ និងវីរុសអេបូឡា (Ebola) ផងដែរ។

'World-first' vaccine designed by artificial intelligence

Researchers at the University of Cambridge have used artificial intelligence to design a "fundamentally new" type of vaccine that could prevent future pandemics by protecting against broad groups of mutating viruses. In a first-of-its-kind human trial, this AI-engineered vaccine was developed to target all coronaviruses including current Covid variants and potential animal-borne threats by proactively targeting stable elements of the virus rather than trying to keep up with constant mutations. While the research is still in its early stages, the team is already applying this predictive AI technology to create similar vaccines for flu and Ebola.

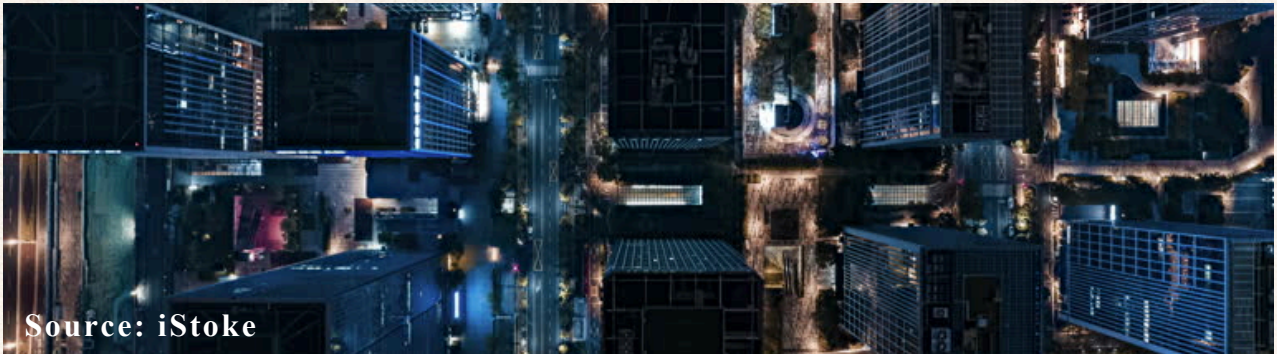

BBC NEWS

Gallagher, J. (2026, June 5). 'World-first' vaccine designed by artificial intelligence. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/crrpggegw0o>

| Global AI News / AI and Cybersecurity

ឧបករណ៍សន្តិសុខសាយបំរើ AI ថ្មីរបស់ចិន មានសមត្ថភាពស្មើ នឹងម៉ូដែល Mythos របស់ក្រុមហ៊ុន Anthropic

ម៉ូដែល AI របស់ចិនកំពុងរីកចម្រើនខ្លាំងក្នុងប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសាយបំរើ (Cybersecurity) ។ ជាក់ស្តែង ម៉ូដែល GLM-5.2 របស់ក្រុមហ៊ុន Zhipu AI មានសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការស្វែងរកចន្លោះប្រហោង និងកំហុសឆ្គងក្នុងកម្មវិធីកុំព្យូទ័រ ដែលអាចប្រៀបធៀបបានទៅនឹងម៉ូដែល Mythos របស់ក្រុមហ៊ុន Anthropic ដែរ។ ដោយសារវាជាប្រភេទ Open-weight (ម៉ូដែលបើកចំហដែលគេអាចទាញយកបានដោយសេរី) អ្នកប្រើប្រាស់អាចទាញយកយកទៅកែច្នៃ ឬដំណើរការវាដោយខ្លួនឯងបាន ដែលនេះផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់អ្នកប្រើ តែវាក៏បង្កើតជាតួបាតម្នាក់ ពួក Hacker អាចយកវាទៅប្រើក្នុងផ្លូវមិនល្អផងដែរ។ ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវបានបញ្ជាក់ថា នៅពេលដែល AI កាន់តែពូកែខាងរកចន្លោះប្រហោង វាក៏កាន់តែចាំបាច់ដែលយើងត្រូវប្រើ AI នោះដើម្បីជួសជុលប្រព័ន្ធការពារឱ្យបានលឿន មុនពេលពួក Hacker វាយប្រហារទាន់។ លើសពីនេះ របាយការណ៍ក៏បានបង្ហាញពីឧបករណ៍ AI ផ្សេងទៀតរបស់ចិន ដូចជា Tulongfeng (សម្រាប់ស្វែងរកចន្លោះប្រហោងស្វ័យប្រវត្ត) និង Yitianzhen (សម្រាប់ការពារ និងឆ្លើយតបការវាយប្រហារតាមអ៊ីនធឺណិត) របស់ក្រុមហ៊ុន 360 Security Technology ផងដែរ។

China's New AI Cybersecurity Tool On Par With Anthropic's Mythos

Chinese AI models are advancing in cybersecurity, with Zhipu AI's GLM-5.2 reportedly matching Anthropic's Mythos in identifying software vulnerabilities and bugs. As an open-weight model, GLM-5.2 can be downloaded, modified, and run independently, giving users greater control but also raising concerns about potential misuse by hackers. Researchers emphasize that AI's growing capability in vulnerability detection increases the need to use AI for patching security flaws before exploitation. The report also highlights China's broader AI cybersecurity efforts, including 360 Security Technology's AI-powered tools, Tulongfeng for automated vulnerability detection and Yitianzhen for cyber defense and incident response.

| Global AI News / AI Policy and Governance

Source: iStoke

យុទ្ធសាស្ត្រ AI របស់ប្រទេសកាណាដានឹងត្រូវប្រកាសផ្សាយ ខណៈ លទ្ធផលស្តង់ដារបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននៃទំនុកចិត្តរបស់សាធារណជន

យុទ្ធសាស្ត្រថ្មីរបស់កាណាដាដែលមានឈ្មោះថា 'AI សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា' (AI for All) មានគោលបំណងជម្រុញការប្រើប្រាស់ AI ទាំងក្នុងវិស័យរដ្ឋ និងឯកជន ព្រមទាំងបង្កើតទំនុកចិត្តដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះផ្ដោតលើ សេដ្ឋកិច្ច ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ AI ផ្ទាល់ខ្លួន ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងការការពារលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះផ្ដោតសំខាន់លើ បង្កើនការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច កសាងប្រព័ន្ធអ៊ី, បណ្តុះបណ្តាលជំនាញ , កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ព្រមទាំងការការពារប្រជាពលរដ្ឋនិងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ ទិន្នន័យនេះនឹងមានការចេញច្បាប់តឹងរឹងដើម្បីទប់ស្កាត់ការបង្កគ្រោះថ្នាក់តាមអ៊ីនធឺណិត និងការពារឯកជនភាព ការពារសុវត្ថិភាពកុមារ និងទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួន និងវិធានការដាក់ទោសទណ្ឌព្រហ្មទណ្ឌលើការលើកលែងប្រើ AI បង្កើតវីដេអូរូបភាពបន្លំ (Deepfakes) បែបអាសអាភាស។

Canada's AI strategy to be released as survey suggests public trust gap

Canada's forthcoming "AI for All" strategy aims to expand AI adoption across the public and private sectors while building public trust in the technology. The strategy focuses on AI's economic potential, sovereign AI infrastructure, AI literacy and skills training, international cooperation, and protecting Canadians and democracy. It will also be followed by legislation addressing online harms, updates to privacy laws, and measures to criminalize sexualized AI-generated deepfakes, alongside broader efforts to safeguard children, privacy, and personal data.

Global News

Boynton, S. (2026, June 3). Canada's AI strategy to be released as survey suggests public trust gap. *Global News*.

<https://globalnews.ca/news/11888860/canada-ai-strategy-preview/>

ក្រុមហ៊ុន Anthropic ជំរុញឱ្យមានការសម្របសម្រួលក្នុងឧស្សាហកម្ម ដើម្បីឈប់ 'ផ្អាក' ការអភិវឌ្ឍ AI បើហានិភ័យកើនឡើង

ក្រុមហ៊ុន Anthropic បានស្នើឱ្យក្រុមហ៊ុន AI ឈានមុខគេ បង្កើតយន្តការរួមគ្នាមួយ ដើម្បីផ្អាកការអភិវឌ្ឍ AI កម្រិតខ្ពស់ជាបណ្តោះអាសន្ន ប្រសិនបើហានិភ័យកើនឡើងខ្លាំងពេក ដោយបារម្ភថា ប្រព័ន្ធ AI ដែលកាន់តែខ្លាំង អាចនឹងអភិវឌ្ឍខ្លួនវាឡើងវិញ (Recursive self-improvement) រហូតដល់កាត់បន្ថយការគ្រប់គ្រងរបស់ មនុស្ស។ ក្រុមហ៊ុននេះយល់ថា ការផ្អាកបែបនេះនឹងផ្តល់ពេលវេលាសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវលើការតម្រឹមទិសដៅ AI (AI alignment) និងការបង្កើតរបាំងការពារសង្គម ព្រមទាំងការពារកុំឱ្យតួអង្គដែលខ្វះការប្រុងប្រយ័ត្នផ្សេង ទៀតទាញយកប្រយោជន៍។ សំណើនេះត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះពេលមានការពិភាក្សាបើកចំហអំពីការគ្រប់គ្រង AI ដោយក្នុងនោះក្រុមហ៊ុន OpenAI បានសង្កត់ធ្ងន់ថា រដ្ឋាភិបាលគួរតែជាអ្នកកំណត់ច្បាប់សម្រាប់ AI។ ទន្ទឹមនឹង នេះ ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវក៏បានព្រមានដែរថា ការគំរាមកំហែងសាយបំផ្លាញដែលដើរដោយ AI (ដូចជា មេរោគ AI ឆ្លាតវៃ ដែលអាចបត់បែនបាន ឬ Adaptive AI worms) គឺកំពុងជម្រុញឱ្យមានតម្រូវការចាំបាច់ក្នុងការសហការគ្នា កាន់តែខ្លាំង រវាងវិស័យឧស្សាហកម្ម រដ្ឋាភិបាល និងស្ថាប័នអប់រំ ដើម្បីពង្រឹងសុវត្ថិភាព AI ឱ្យបានរឹងមាំ។

Anthropic urges industry coordination to allow for a ‘pause’ in AI development if risks grow

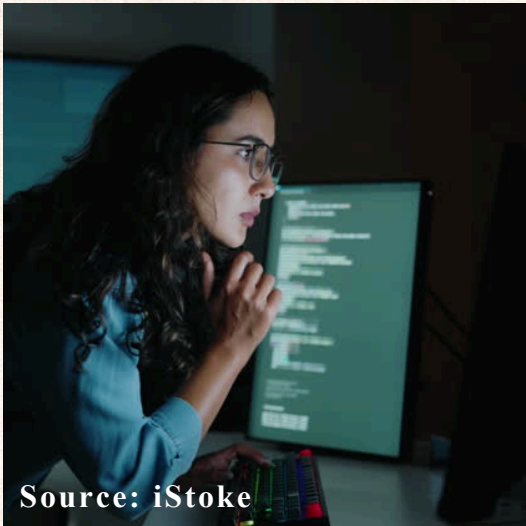
Anthropic has proposed that leading AI companies develop a coordinated mechanism to temporarily pause advanced AI development if risks become too great, citing concerns that increasingly capable AI systems could eventually improve themselves through recursive self-improvement and reduce human control. The company argues that such a pause would allow time for AI alignment research and societal safeguards while preventing less cautious actors from gaining an advantage. The proposal comes amid broader discussions on AI governance, with OpenAI emphasizing that governments should set AI rules and researchers warning that AI-powered cyber threats, including adaptive AI worms, highlight the need for greater collaboration among industry, governments, and academia to strengthen AI security.

 The Associated Press
Chan, K. & O'Brien, M. (2026, June 6). Anthropic urges industry coordination to allow for a ‘pause’ in AI development if risks grow. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/anthropic-artificial-intelligence-ai-938c99158e5953601cf3322f1ccc12af>

| Global AI News / AI and Environmental Sustainability

អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ UN៖ AI កំពុងគំរាមកំហែងដល់ធនធានធម្មជាតិរបស់ មនុស្សរាប់លាននាក់ តាមរយៈការកើនឡើងការបំពាយខ្សែអាគ្នេយ៍ ការ ខ្សោះទឹក និងការបាត់បង់ដី

Source: iStoke

របាយការណ៍សាកលវិទ្យាល័យ UN ព្រមានថា តម្រូវការថាមពលរបស់ AI កំពុងប៉ះពាល់ខ្លាំងដល់បរិស្ថាន។ នៅត្រីមាស ២០៣០ មជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ AI សកល ត្រូវបានគេប៉ាន់ប្រមាណថានឹងប្រើប្រាស់អគ្គិសនី ៩៤៥ តេរ៉ាវ៉ាត់ម៉ោង ប្រើប្រាស់ទឹកស្មើនឹងតម្រូវការប្រចាំឆ្នាំរបស់ប្រជាជន ១,៣ ពាន់លាននាក់នៅអាហ្វ្រិក និងប្រើប្រាស់ដីធ្លីជាង ១៤.៥០០ គីឡូម៉ែត្រការ៉េ។ ផលប៉ះពាល់នេះមិនមែនមានតែរឿងកាបូនទេ ព្រោះការកាត់បន្ថយកាបូនអាចធ្វើឱ្យកើនការប្រើប្រាស់ទឹកនិងដីវិញ ហើយដំណាក់កាលទាញយកលទ្ធផល (inference) គឺចំណាយថាមពលរហូតដល់ ៨០ ទៅ ៩០% នៃការប្រើប្រាស់ថាមពលសរុបរបស់ AI។ ហេតុនេះហើយ របាយការណ៍នេះទាមទារឱ្យមានការគ្រប់គ្រង AI ប្រកបដោយនិរន្តរភាព តាមរយៈការរាយការណ៍ពីបរិស្ថានដោយតម្លាភាព ការចងចាំប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ការរៀបចំផែនការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវនិងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ។

Rising Emissions, Depleting Water and Vanishing Land—UN Scientists: AI Is Threatening Natural Resources for Billions

A UN University report warns that AI’s rapidly growing energy demand is driving significant carbon, water, and land impacts, with global AI data centers projected by 2030 to consume 945 terawatt-hours of electricity, water equivalent to the annual domestic needs of 1.3 billion people in Sub-Saharan Africa, and more than 14,500 square kilometers of land. The report emphasizes that AI’s environmental impact extends beyond carbon emissions, as reducing emissions can increase water and land use, and highlights that inference accounts for 80–90% of AI’s total energy consumption. It also warns that growing AI efficiency may increase overall resource use through higher demand, while the benefits and environmental burdens of AI infrastructure remain unevenly distributed. The report calls for sustainable AI governance through transparent environmental reporting, efficient AI design, responsible infrastructure planning, equitable access to AI computing, and international cooperation.

United Nations University Institute for Water, Environment and Health
United Nations University Institute for Water, Environment and Health. (2026, June 3). *Rising Emissions, Depleting Water and Vanishing Land—UN Scientists: AI Is Threatening Natural Resources for Billions*. <https://unu.edu/inweh/news/environmental-cost-of-AIs-Enrgy-use-carbon-water-and-land-footprints>

Regional AI News / AI Policy and Governance

នាយករដ្ឋមន្ត្រីជាកំឡុងដំណើរការផែនការសកម្មភាពឌីជីថលម៉ាឡេស៊ី ២០៣០ ដែលងារប្រែប្រួលថាជាតិឈានទៅកកក្លាយជាប្រទេសឈានមុខផ្នែក AI

ប្រទេសម៉ាឡេស៊ីបានដាក់ចេញនូវផែនការសកម្មភាពឌីជីថលម៉ាឡេស៊ី ២០៣០ (MD2030) ដើម្បីប្រែក្លាយប្រទេសជាតិទៅជា «ប្រទេសឈានមុខផ្នែក AI» និងផ្លាស់ប្តូរពីការធ្វើជាអ្នកប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ទៅជាអ្នកបង្កើតវានូវតួនាទីឌីជីថលនៅក្នុងស្រុកវិញ។ ផែនការនេះបានកំណត់គោលដៅនានា រួមមាន ការបង្កើតការរួមចំណែកនៃសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលឱ្យបានដល់ ៣០% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) ការបង្កើតការងារឌីជីថលដែលមានតម្លៃខ្ពស់ចំនួន ៥០០,០០០ កន្លែង ការពង្រីកសេវាសាធារណៈរបស់រដ្ឋាភិបាលឱ្យទៅជាប្រព័ន្ធអនឡាញទាំងស្រុង និងការសន្សំថវិកាយ៉ាងច្រើនក្នុងវិស័យសាធារណៈតាមរយៈការធ្វើឌីជីថលបន្ថែម។ ផែនការ MD2030 នេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងជុំវិញសសស្តម្ភគន្លឹះចំនួន ៧ ដែលគ្របដណ្តប់លើ រដ្ឋាភិបាល សេដ្ឋកិច្ច ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ធនធានមនុស្ស/ទេពកោសល្យ សង្គម ទំនុកចិត្តនិងសន្តិសុខ និងនវានុវត្តន៍ ដោយផ្តោតសំខាន់លើការធ្វើសមាហរណកម្ម AI ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលផ្អែកលើទិន្នន័យ ការអភិវឌ្ឍកម្លាំងពលកម្ម ការពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឌីជីថល និងការងពង្រឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនៃការបំប្លែងលទ្ធផលស្រាវជ្រាវទៅជាផលិតផលពាណិជ្ជកម្ម។

PM launches Malaysia Digital 2030 action plan, a national agenda towards an AI nation

Source: iStoke

Malaysia has launched the Malaysia Digital 2030 (MD2030) action plan to transform the country into an “AI nation” and shift from being a technology consumer to a producer of home-grown digital innovation. The plan sets targets including increasing the digital economy’s GDP contribution to 30%, creating 500,000 high-value digital jobs, expanding fully online government services, and generating major public sector savings through digitalisation. MD2030 is structured around seven pillars covering government, economy, infrastructure, talent, society, trust and security, and innovation, with a focus on AI integration, data-driven governance, workforce development, digital infrastructure expansion, and strengthening research-to-commercialisation ecosystems.

 Digital Government

Bernama. (2026, June 29). PM launches Malaysia Digital 2030 action plan, a national agenda towards an AI nation. *The Edge*. <https://theedgemaalaysia.com/node/808636>

| Regional AI News / AI Policy and Governance

យោងតាមសេចក្តីព្រាងអនុក្រឹត្យ រដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូនេស៊ីគ្រោងនឹង បញ្ចូល AI ទៅក្នុងកម្មវិធីសំខាន់ៗតាមក្រសួង រួមទាំងយុទ្ធសាស្ត្រ រៀបចំអាហារឥតគិតថ្លៃប្រមាណជាង ១៥ មីលានជុំនួរ

សេចក្តីព្រាងអនុក្រឹត្យរបស់ប្រធានាធិបតីឥណ្ឌូនេស៊ី បានបង្ហាញពីផែនការសកម្មភាពឆ្នាំ ២០២៦-២០២៩ ក្នុងការបញ្ចូល AI ទៅតាមក្រសួង និងកម្មវិធីថ្នាក់តំបន់នានា ដោយមានគោលដៅបង្កើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) ឱ្យបាន ១២% (ស្មើនឹង ៣៦៦ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក) នៅត្រឹមឆ្នាំ ២០៣០។ ផែនការនេះរួមបញ្ចូលទាំងការប្រើប្រាស់ AI នៅក្នុងកម្មវិធីផ្តល់អាហារឥតគិតថ្លៃ ដើម្បីរៀបចំមុខម្ហូបទៅតាមតំបន់ ព្យាករណ៍ព័ត៌មានអាកាស ត្រួតពិនិត្យអនាម័យផ្ទះបាយ ស្វែងរកភាពមិនប្រក្រតី និងការបញ្ចូលទិន្នន័យសុខភាពសម្រាប់បង្ការហានិភ័យជាមុន ព្រមទាំងអាចប្រើប្រាស់ AI ក្នុងការពិនិត្យសុខភាព និងការធ្វើតេស្តរកជំងឺរបេងផងដែរ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះក៏បានស្នើឱ្យមានការបង្កើតមូលនិធិ AI ផ្ទាល់ខ្លួន ការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តផ្នែកសារព័ត៌មានសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ AI ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សផ្នែក AI និងការតម្រូវឱ្យមានការរាយការណ៍ជាប្រចាំខាតអំពីហានិភ័យនានាពាក់ព័ន្ធនឹង AI ដូចជាការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យជីវមាត្រ (biometric) ក្នុងផ្លូវខុស ការរំលោភលើកម្មសិទ្ធិបញ្ញា និងវីដេអូរូបភាពបន្លំ (deepfakes) និងបញ្ហាប្រឈមនានាពាក់ព័ន្ធនឹងបច្ចេកវិទ្យាចំណេះដឹង និងជំនាញរបស់កម្លាំងពលកម្មដែលអាចកើតឡើងផងដែរ។

EXCLUSIVE Indonesia plans to embed AI in key programmes, including \$15 billion free-meal drive, document shows

Source: iStoke

A draft Indonesian presidential regulation outlines a 2026–2029 roadmap to integrate AI across government ministries and regional programmes, with the goal of increasing GDP by 12% (US\$366 billion) by 2030. The plan includes using AI in the free meals programme to design region-specific menus, predict food demand, monitor kitchen hygiene, detect irregularities, and integrate health data for early warnings, as well as applying AI to health screenings and tuberculosis testing. The strategy also proposes a sovereign AI fund, fiscal incentives for AI research, AI talent development, and mandatory reporting of AI-related risks such as biometric misuse, intellectual property violations, and deepfakes, while acknowledging challenges related to infrastructure and workforce skills.

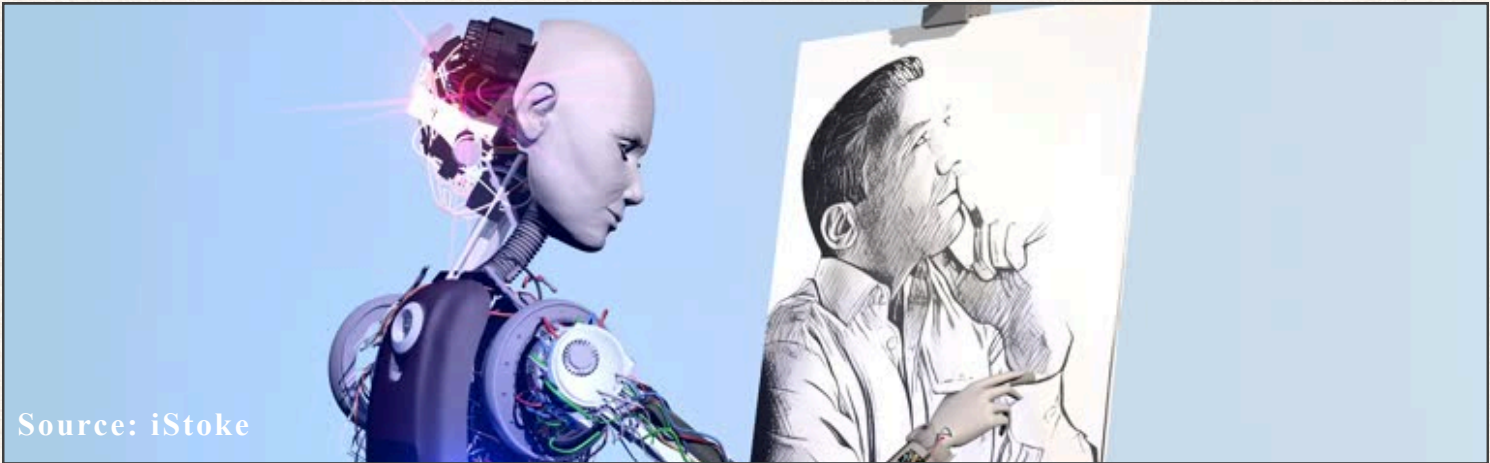
 Reuters
Widianto, S. (2026, June 22). EXCLUSIVE Indonesia plans to embed AI in key programmes, including \$15 billion free-meal drive, document shows. Reuters. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/indonesia-plans-embed-ai-key-programmes-including-15-billion-free-meal-drive-2026-06-22/>

Regional AI News / AI Policy and Governance

ក្នុងនាមជាប្រធានអាស៊ាន សិង្ហបុរីនឹងជំរុញការប្រើប្រាស់ AI ក្នុងតំបន់ និងផ្តល់ទិន្នន័យសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការឆ្លងដែន ឱ្យបានកាន់តែទូលំទូលាយ

ប្រទេសសិង្ហបុរី ក្នុងនាមជាប្រធានប្តូរវេនបន្ទាប់របស់អាស៊ាន មានផែនការជំរុញការប្រើប្រាស់ AI ឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយនៅទូទាំងតំបន់អាស៊ាន ជាពិសេសតាមរយៈការជួយដល់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (SMEs) ឱ្យចេះប្រើប្រាស់ AI និងការពង្រីកការចែករំលែកធនធានឌីជីថលរួមគ្នា ដូចជាម៉ូដែលភាសា (language models) និងឧបករណ៍គ្រប់គ្រងផ្សេងៗ។ សិង្ហបុរីក៏គាំទ្រផងដែរលើកិច្ចដំណើរការផ្ទេរទិន្នន័យឆ្លងដែនដែលបើកចំហ និងអាចដំណើរការឆ្លងប្រព័ន្ធគ្នាបាន ដោយយល់ថាការទទួលបានទិន្នន័យប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គឺចាំបាច់ណាស់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ AI និងការរីកចម្រើននៃអាជីវកម្មក្នុងតំបន់។ លេសពីនេះ សិង្ហបុរីបានសង្កត់ធ្ងន់លើការរក្សាតួលេខរាងការគ្រប់គ្រងទិន្នន័យ និងការបង្កើតថ្មី ព្រមទាំងគាំទ្រដល់ក្របខណ្ឌតំបន់ដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល (DEFA) ដើម្បីឱ្យច្បាស់មានសង្គតិភាព ពង្រឹងការសម្របសម្រួលអភិបាលកិច្ច AI និងជួយឱ្យបណ្តាក្រុមហ៊ុននានាអាចពង្រីកខ្លួនបានកាន់តែងាយស្រួលនៅទូទាំងទីផ្សារអាស៊ាន។

Source: iStoke

Singapore to push for wider regional AI adoption, cross-border data flows as ASEAN chair

Singapore, as incoming ASEAN chair, plans to promote wider regional AI adoption across Southeast Asia, particularly by helping SMEs use AI and by expanding shared digital resources such as language models and governance toolkits. The country also supports more open and interoperable cross-border data flows, arguing that effective data access is essential for AI development and regional business growth. Singapore emphasized balancing data governance with innovation, while backing regional frameworks like the Digital Economy Framework Agreement (DEFA) to harmonize rules, improve AI governance coordination, and enable companies to scale more easily across ASEAN markets.

 Straits Times
Baharudin, H. (2026, June 17). Singapore to push for wider regional AI adoption, cross-border data flows as ASEAN chair. *The Straits Times*. <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/singapore-to-push-wider-regional-ai-adoption-cross-border-data-flows-as-asean-chair>

Regional AI News / Critical Minerals / Industrial Policy

សុន្ទរកថារបស់អគ្គលេខាធិការអាស៊ានថ្លែងក្នុងវេទិកាវិនិយោគ អន្តរជាតិស្តីពីធនធានវ៉ែសំខាន់ៗ (Critical Minerals)

នៅក្នុងវេទិកាវិនិយោគអន្តរជាតិស្តីពីធនធានវ៉ែសំខាន់ៗ អគ្គលេខាធិការអាស៊ានបានសង្កត់ធ្ងន់លើការពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ ដើម្បីអភិវឌ្ឍខ្សែសង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់ធនធានវ៉ែសំខាន់ៗប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងការទទួលខុសត្រូវនៅទូទាំងអាស៊ាន។ សុន្ទរកថានេះបានលើកឡើងពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការទាក់ទាញការវិនិយោគ និងការកសាងខ្សែសង្វាក់តម្លៃក្នុងតំបន់ដែលមានភាពធន ដែលជាផ្នែកមួយនៃយុទ្ធសាស្ត្រធនធានវ៉ែសំខាន់ៗរបស់អាស៊ាន ស្ថិតនៅក្រោមសមិទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ចអាទិភាពនៃភាពជាប្រធានអាស៊ានឆ្នាំ២០២៦ របស់ប្រទេសហ្វីលីពីន។ គំនិតផ្តួចផ្តើមនេះមានគោលបំណងកំណត់ទីតាំងអាស៊ានឱ្យក្លាយជាដៃគូប្រកួតប្រជែង និងគួរឱ្យទុកចិត្តនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធនធានវ៉ែសំខាន់ៗជាសកល តាមរយៈការអភិវឌ្ឍតំបន់ដោយមានការសម្របសម្រួលគ្នា។

Secretary-General of ASEAN delivers remarks at the International Investment Forum on Critical Minerals

Source: iStoke

At the International Investment Forum on Critical Minerals, the ASEAN Secretary-General emphasized strengthening regional cooperation to develop sustainable and responsible critical minerals supply chains across ASEAN. The remarks highlighted efforts to attract investment and build resilient regional value chains as part of the ASEAN Critical Minerals Strategy under the Philippines' 2026 ASEAN Chairship Priority Economic Deliverable. The initiative aims to position ASEAN as a competitive and trusted partner in the global critical minerals ecosystem through coordinated regional development.

The ASEAN Secretariat

The ASEAN Secretariat. (2026, June 4). *Secretary-General of ASEAN delivers remarks at the International Investment Forum on Critical Minerals*. <https://asean.org/secretary-general-of-asean-delivers-remarks-at-the-international-investment-forum-on-critical-minerals/>

| Regional AI News / AI Education and Skills

ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីបង្កើនកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ាន ដើម្បី ពន្លឿនការប្រើប្រាស់ AI

ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីកំពុងពង្រីកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានលើផ្នែកបញ្ញាសិប្បនិម្មិត តាមរយៈកម្មវិធី «AI Ready ASEAN» ដែលមានគោលបំណងពន្លឿនការប្រើប្រាស់ AI ក្នុងតំបន់ និងការត្រៀមលក្ខណៈនៃកម្លាំងពលកម្មឱ្យបានរួចរាល់។ គំនិតផ្តួចផ្តើមនេះ បានចាប់ផ្តើមឡើងជាមួយមូលនិធិអាស៊ាន (ASEAN Foundation) នឹងបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សផ្នែកឌីជីថលបន្ថែមចំនួន ២៥០.០០០ នាក់ តាមរយៈវគ្គសិក្សាតាមអ៊ីនធឺណិត សិក្សាសាលា និងយុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយអប់រំ ដោយបន្តពង្រីកពីលើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងមុនៗដែលធ្លាប់បានអនុវត្តជោគជ័យកន្លងមក។ កម្មវិធីនេះបានបង្ហាញពីគោលដៅរួមគ្នារបស់អាស៊ាន ក្នុងការប្រមូលផ្តុំកម្លាំងដើម្បីពង្រឹងជំនាញ AI និងការយល់ដឹងពីប្រព័ន្ធឌីជីថល ដើម្បីគាំទ្រដល់សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលដែលកំពុងរីកចម្រើនក្នុងតំបន់និងបង្កើនកិច្ចសហការបច្ចេកវិទ្យាឆ្លងដែន។

Indonesia intensifies ASEAN collaboration to accelerate AI adoption

Indonesia is expanding ASEAN cooperation on artificial intelligence through the “AI Ready ASEAN” program, aimed at accelerating regional AI adoption and workforce readiness. The initiative, launched with the ASEAN Foundation, will train an additional 250,000 digital talents through online courses, workshops, and awareness campaigns, building on previous efforts that have already reached millions of beneficiaries. The program highlights ASEAN’s shared goal of strengthening AI skills and digital literacy to support the region’s growing digital economy and enhance cross-border technological collaboration.

Antara News

Antara News. (2026, June 4). *Indonesia intensifies ASEAN collaboration to accelerate AI adoption.*
<https://en.antaranews.com/news/418017/indonesia-intensifies-asean-collaboration-to-accelerate-ai-adoption>

National AI News / AI Applications

Source: iStoke

ម៉ាស៊ីនចតសម្ងាត់ មីក្រូហ្វូន និង AI ជួយស្វែងរកសត្វព្រៃកម្ពុជា

បច្ចេកវិទ្យា AI កំពុងត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់នៅក្នុងតំបន់ជួរភ្នំក្រវាញនៃប្រទេសកម្ពុជា រួមជាមួយម៉ាស៊ីនចត និងមីក្រូហ្វូនសម្ងាត់ ដើម្បីតាមដាន និងវិភាគសត្វព្រៃនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីព្រៃទឹកភ្លៀងជ្រៅ។ ក្រុមការងារអភិរក្សបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធសិក្សាម៉ាស៊ីន (Machine-Learning) ដែលត្រូវបានហ្វឹកហាត់លើការចតសំឡេងយំរបស់សត្វ ដូចជាសំឡេងទោចជាដើម ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណប្រភេទសត្វដោយស្វ័យប្រវត្តិចេញពីទិន្នន័យសំឡេងជីវសាស្ត្រ (Bioacoustic Data) ដែលវិធីសាស្ត្រនេះបានជួយក្នុងការស្វែងរក និងសិក្សាពីសត្វកម្រ ឬសត្វដែលពិបាកសង្កេតមើលដោយផ្ទាល់។ ប្រព័ន្ធ AI នេះ អាចដំណើរការវិភាគទិន្នន័យសំឡេងដែលបានចតក្នុងបរិមាណដ៏ច្រើន ដើម្បីបែងចែកសំឡេងទោចចេញពីសំឡេងរំខានផ្សេងៗ ព្រមទាំងជួយគាំទ្រដល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការចងក្រងឯកសារជីវចម្រុះ ការតាមដានវត្តមានរបស់ប្រភេទសត្វ និងការពង្រឹងភស្តុតាងអភិរក្សសម្រាប់ការការពារព្រៃឈើ។

Secret cameras, mics and AI reveal rare Cambodia wildlife

AI is being used in Cambodia's Cardamom Mountains alongside hidden cameras and microphones to monitor and analyze wildlife in deep rainforest ecosystems. Conservation teams use machine-learning systems trained on recorded animal calls—such as gibbon vocalizations—to automatically identify species from bioacoustic data, helping detect and study rare or hard-to-observe animals. The AI processes large volumes of recorded sound to distinguish gibbon calls from other noises and supports efforts to document biodiversity, track species presence, and strengthen conservation evidence for protecting the forest.

 Phys.Org
Hussein, S. & Se, S. (2026, June 25). Secret cameras, mics and AI reveal rare Cambodia wildlife. *Phys.Org*. <https://phys.org/news/2026-06-secret-cameras-mics-ai-reveal.html>

National AI News / AI Research & Innovation

អាស៊ានកែសម្រួលក្របខ័ណ្ឌបច្ចេកវិទ្យា និងជាក់លាក់បញ្ជាក់គំនិតផ្តួចផ្តើម AI ស្របពេលកម្ពុជាអំពាវនាវឱ្យមានសាមគ្គីភាពក្នុងតំបន់កាន់តែខ្លាំង

Source: iStoke

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីអាស៊ានផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ លើកទី២២ អាស៊ានបានអនុម័តការកែទម្រង់លើអភិបាលកិច្ចវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យារបស់ខ្លួន ដោយបានប្រកាសបើកទទួលគម្រោង AI ក្រោមមូលនិធិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍អាស៊ាន (ASTIF) ក្នុងទំហំទឹកប្រាក់ ១,២ លានដុល្លារអាមេរិក ព្រមទាំងបានដាក់ឱ្យដំណើរការមជ្ឈមណ្ឌលកុំព្យូទ័ររំលែក (Supercomputing Hub) រួមគ្នាទំហំ 4.2-petaFLOPS នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ដើម្បីគាំទ្រដល់នវានុវត្តន៍ក្នុងតំបន់។ ជាមួយគ្នានេះ កម្ពុជាបានសង្កត់ធ្ងន់លើសារៈសំខាន់នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់លើវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ដោយបានស្នើឱ្យមានការបង្កើត «វេទិការដ្ឋមន្ត្រីអចិន្ត្រៃយ៍ស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍» ព្រមទាំងបានលើកឡើងពីគំនិតផ្តួចផ្តើមជាតិសំខាន់ៗ រួមមាន មូលនិធិស្រាវជ្រាវជាតិ (National Research Foundation) ច្បាប់ស្តីពីការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាដែលជិតចេញផ្សាយនាពេលខាងមុខ និងផែនទីបង្ហាញផ្លូវស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍កម្ពុជាឆ្នាំ២០៣០ (Cambodia STI Roadmap 2030) ដើម្បីពង្រឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនវានុវត្តន៍ក្នុងតំបន់។

ASEAN Revises Technology Framework, Launches AI Initiatives Amid Cambodia's Call for Greater Regional Unity

At the 22nd ASEAN Ministerial Meeting on Science, Technology and Innovation, ASEAN approved reforms to its science and technology governance, launched a US\$1.2 million ASEAN Science, Technology and Innovation Fund (ASTIF) call for AI projects, and operationalized a 4.2-petaFLOPS shared supercomputing hub in Indonesia to support regional innovation. Cambodia emphasized the importance of regional cooperation in science, technology, and innovation, proposed a permanent Ministerial Forum on Science, Technology and Innovation, and highlighted national initiatives including the National Research Foundation, the forthcoming Technology Transfer Law, and the Cambodia STI Roadmap 2030 to strengthen the regional innovation ecosystem.

កម្ពុជាទាក់ទាញក្រុមហ៊ុនបច្ចេកវិទ្យាអឺរ៉ុប ខណៈសំណុំផ្នែក AI និងមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យកំពុងបោះជំហានយ៉ាងលឿន

កម្ពុជាកំពុងពង្រីកការជំរុញខ្លួនឱ្យក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលក្នុងតំបន់ តាមរយៈការទាក់ទាញក្រុមហ៊ុនបច្ចេកវិទ្យាអឺរ៉ុប និងការលើកកម្ពស់ការវិនិយោគលើផ្នែក AI មជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ (Data Centres) និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឌីជីថល។ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបានគូសបញ្ជាក់ពីផែនការនានា រួមមាន ការដាក់ពង្រាយប្រព័ន្ធ 5G នៅទូទាំងប្រទេស ការពង្រីកសេវាសាធារណៈឌីជីថល ការសាងសង់មន្ទីរពិសោធន៍ AI និងការអភិវឌ្ឍមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យខ្នាតធំ ដែលជាផ្នែកមួយនៃផែនទីបង្ហាញផ្លូវស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ឆ្នាំ២០៣០។ គំនិតផ្តួចផ្តើមនេះ ក៏ផ្ដោតសំខាន់លើការបង្កើតគោលនយោបាយ AI ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញឌីជីថល និងការពង្រឹងកិច្ចសហការរវាងវិស័យឧស្សាហកម្មនិងសាកលវិទ្យាល័យ ខណៈដែលការពិភាក្សាជាមួយក្រុមហ៊ុនអឺរ៉ុបបានផ្ដោតលើតម្រូវការថាមពល ការតភ្ជាប់បណ្តាញ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើការអប់រំផ្នែក AI និងការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យា។

Cambodia courts European tech firms as AI and data centre ambitions accelerate

Cambodia is accelerating its push to become a regional digital economy hub by attracting European tech firms and promoting investment in AI, data centres, and digital infrastructure. Government officials highlighted plans including nationwide 5G rollout, expansion of digital public services, construction of AI laboratories, and development of large-scale data centres as part of the country's Science, Technology and Innovation Roadmap 2030. The initiative also emphasizes AI policy development, digital skills training, and stronger industry–university collaboration, while discussions with European companies focused on energy needs, connectivity, and cooperation in AI education and technology development.

Source: iStoke

ប្រធានរដ្ឋសភាស្នើឱ្យសិង្ហបុរីជួយបណ្តុះបណ្តាលផ្នែក បច្ចេកវិទ្យា និង AI ដល់មន្ត្រីរដ្ឋសភាជាតិ

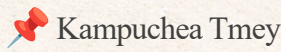
រដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានស្នើសុំជំនួយពីប្រទេសសិង្ហបុរីក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលមន្ត្រីលើផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល និង AI ដែលជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីធ្វើទំនើបកម្មរដ្ឋបាលរបស់ខ្លួនឱ្យទៅជា «សភាឌីជីថល»។ គំនិតផ្តួចផ្តើមនេះផ្តោតសំខាន់លើការផ្លាស់ប្តូរឌីជីថលតាមស្ថាប័ន ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព និងការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើការកសាងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សក្នុងផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍និងព័ត៌មាន (ICT) និង AI។ ជាការឆ្លើយតប ប្រទេសសិង្ហបុរីបានបង្ហាញជំហរវិជ្ជមានដោយបានលើកឡើងថាការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សគឺជាអាទិភាពគន្លឹះមួយ ហើយបានសម្តែងការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការងារពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគីលើផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា និងការបណ្តុះបណ្តាល ក្រោមវិធីសាស្ត្រភាពជាដៃគូដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមក។

National Assembly Speaker asks Singapore to help train technology and AI for National Assembly officials

Cambodia's National Assembly has requested Singapore's assistance in training officials in digital technology and AI as part of efforts to modernize its administration into a “digital parliament.” The initiative focuses on institutional digital transformation to improve efficiency, transparency, and public service delivery, with an emphasis on building human resource capacity in ICT and AI. Singapore responded positively, highlighting human resource development as a key priority and expressing commitment to strengthening bilateral cooperation in technology and training under a mutually beneficial partnership approach.

Source: iStoke

Hun, S (2026, June 6). National Assembly Speaker asks Singapore to help train technology and AI for National Assembly officials. *Kampuchea Tmey*. <https://www.kampuchearthmey.com/local-news/1129952>

National AI News / AI and Industry

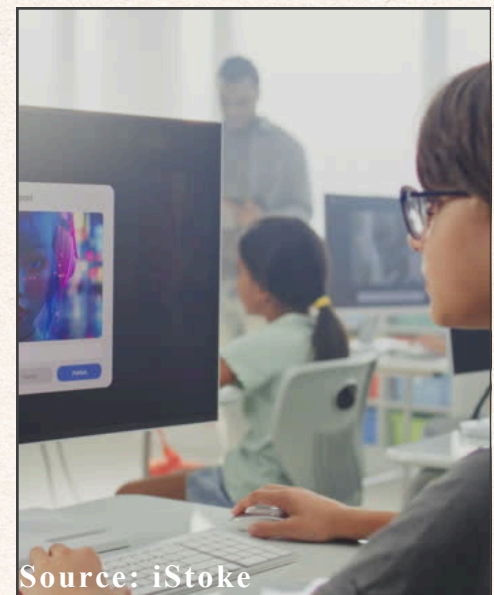
La French Phnom Penh ពិភាក្សាស្វែងយល់អំពីការប្រែប្រួលទម្រង់នៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី Startup នៅកម្ពុជា ក្រោមឥទ្ធិពលនៃ AI

ព្រឹត្តិការណ៍ជជែកពិភាក្សាផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា (Tech Talk) មួយនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ បានពិភាក្សាស្វែងយល់អំពីរបៀបដែលបញ្ហាសិប្បនិម្មិត (AI) កំពុងប្រែប្រួលទម្រង់នៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី Startup នៅកម្ពុជា តាមរយៈការជម្រុញល្បឿនវិនិយោគលើវិស័យនានា ដូចជា Fintech, EdTech, PropTech និង FoodTech ។ កិច្ចពិភាក្សានេះបានគូសបញ្ជាក់ពីឱកាសដែលកំពុងកើនឡើងនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចដ៏ថ្មីថ្មោងរបស់កម្ពុជា ខណៈពេលដែលក្រុម Startup វិនិយោគិន និងអ្នករៀបចំគោលនយោបាយ កំពុងពិនិត្យមើលថា តើ AI អាចជួយស្ថាបនាក្នុងការបង្កើតនិងពង្រីកដំណោះស្រាយនានាសម្រាប់ទីផ្សារក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់ដោយរបៀបណា។

វាគ្មិននានាបានសង្កត់ធ្ងន់លើសារៈសំខាន់នៃការយល់ដឹងពីតម្រូវការរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុក លក្ខខណ្ឌទីផ្សារនិងបញ្ហាជាក់ស្តែង ដោយបានកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជា AI អាចជួយពន្លឿនវិនិយោគក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែភាពជោគជ័យគឺអាស្រ័យទៅលើការយកទៅអនុវត្តជាក់ស្តែង និងការគាំទ្រដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី រួមទាំងការផ្សារភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងឱ្យកាន់តែរឹងមាំរវាងក្រុម Startup ស្ថាប័ននានា និងបណ្តាញក្នុងតំបន់។

La French Phnom Penh Explores How AI is Reshaping Cambodia's Startup Ecosystem

A Tech Talk event in Phnom Penh explored how artificial intelligence is reshaping Cambodia's startup ecosystem by accelerating innovation across sectors such as fintech, edtech, proptech, and foodtech. The discussion highlighted growing opportunities in Cambodia's digital economy as startups, investors, and policymakers examine how AI can help founders build and scale solutions for local and regional markets. Speakers emphasized the importance of understanding local user needs, market conditions, and real-world problems, noting that AI can speed up innovation but success depends on practical adoption and ecosystem support, including stronger links between startups, institutions, and regional networks.

Source: iStoke

Phin, S. (2026, June 19). La French Phnom Penh Explores How AI is Reshaping Cambodia's Startup Ecosystem. *Kiripost*.
<https://kiripost.com/stories/la-french-phnom-penh-explores-how-ai-is-reshaping-cambodias-startup-ecosystem>

DEEP ANALYSIS: IMPLICATIONS AND RELEVANCE TO CAMBODIA

Global AI News

Globally, AI is becoming a dual-use technology that drives major innovation while also increasing systemic risks. Breakthroughs like AI-designed vaccines show its potential in accelerating scientific discovery, while advances in cybersecurity highlight both defensive uses and the risk of misuse in cyberattacks, creating an ongoing “AI arms race.”

Economically, AI boosts productivity but requires large amounts of energy, water, and infrastructure, raising sustainability concerns. Geopolitically, it is intensifying competition among major powers and pushing governments toward stronger regulation and AI governance frameworks.

Regulatory responses are expanding, with countries prioritizing privacy, safety, and public trust, while global discussions increasingly focus on controlling advanced AI development due to safety and alignment risks.

Overall, global AI is shifting from rapid innovation toward stronger governance, safety, and sustainability concerns, creating both opportunities and risks for developing countries like Cambodia, particularly in terms of technology access, dependency, and long-term capacity building.

Regional AI News

In Southeast Asia, AI development is shifting from fragmented national efforts toward stronger regional coordination under ASEAN. Countries are prioritizing AI workforce training, shared digital infrastructure, and cross-border cooperation to accelerate adoption. Indonesia is embedding AI into government services and national development planning, while Singapore is positioning itself as a regional hub for AI governance, data flows, and SME digital transformation.

Technologically, the region is investing in shared infrastructure such as supercomputing and digital platforms to support less developed members. Economically, AI is seen as a key driver of productivity, industrial upgrading, and SME competitiveness. Geopolitically, ASEAN is balancing influence from major powers while strengthening digital sovereignty through regional frameworks like DEFA.

DEEP ANALYSIS: IMPLICATIONS AND RELEVANCE TO CAMBODIA

Regulatory efforts are moving toward harmonized rules on data governance, AI ethics, and digital trade, while socially the focus is on building digital literacy and workforce readiness as the foundation of AI adoption.

For Cambodia, this creates strong opportunities for integration through training, infrastructure access, and regional policy alignment, but also competitive pressure to improve domestic AI capacity. Overall, ASEAN's AI direction shows that regional cooperation is becoming essential for inclusive and competitive digital development.

National AI News

Cambodia's AI development is in an early but fast-developing stage, driven by strong government support, international cooperation, and gradual digital infrastructure growth. Policy focus is placed on ethical AI, human capital development, and digital transformation of public institutions.

Technologically, Cambodia is building foundational systems such as AI labs, data centers, 5G networks, and digital government services, but still depends heavily on foreign expertise and regional partnerships, especially with ASEAN countries like Singapore.

Economically, AI is beginning to support growth in startups, fintech, education, and services, but adoption remains uneven and largely dependent on imported technologies and skills. Geopolitically, Cambodia is positioning itself as a cooperative regional actor rather than a leader, relying on ASEAN integration for access to resources and knowledge.

Regulatory frameworks are still developing, with efforts aligned to national digital economy and STI roadmaps. Societally, there is strong emphasis on ethics and education, but challenges remain in digital literacy, workforce readiness, and institutional capacity.

Overall, Cambodia's AI trajectory depends on how effectively it can convert policy ambition into practical capacity through education, infrastructure, and regional collaboration.

ការវិនិច្ឆ័យបែបស៊ីជម្រៅ៖

ព័ត៌មាន AI សកល

នៅលើពិភពលោក AI កំពុងក្លាយជាបច្ចេកវិទ្យាប្រើប្រាស់បានពីរផ្លូវ (Dual-use) ដែលជំរុញឱ្យមាននវានុវត្តន៍ធំៗ តែស្របពេលជាមួយគ្នានេះវាក៏បង្កើនហានិភ័យជាប្រព័ន្ធផងដែរ។ របកគំហើញនានា ដូចជាកំហើញវិទ្យាសាស្ត្រ ខណៈដែលភាពរីកចម្រើនផ្នែកសន្តិសុខសាយប័រ (cybersecurity) បានបង្ហាញឱ្យឃើញទាំងការប្រើប្រាស់ក្នុងន័យការពារ និងបង្ការហានិភ័យនៃការយកទៅប្រើប្រាស់ខុសក្នុងករណីវាយប្រហារសាយប័រ ដែលបង្កឱ្យមាន «ការប្រកួតប្រជែងសញ្ញាវដ្ត AI» ឥតឈប់ឈរ។

ក្នុងទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ច AI ជួយបង្កើនផលិតភាព ប៉ុន្តែវាទាមទារថាមពល ទឹក និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងបរិមាណជឿជាក់ ដែលបង្កើតជាភ្នាក់ងារផ្នែកចីរភាព។ ក្នុងទិដ្ឋភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយ AI កំពុងជំរុញឱ្យការប្រកួតប្រជែងក្នុងចំណោមប្រទេសមហាអំណាចកាន់តែខ្លាំងឡើង និងជំរុញឱ្យរដ្ឋាភិបាលនានាងាកទៅរកការរៀបចំវិធានការគ្រប់គ្រង និងក្របខ័ណ្ឌអភិបាលកិច្ច AI ឱ្យកាន់តែរឹងមាំ។

ការឆ្លើយតបផ្នែកបទប្បញ្ញត្តិកំពុងមានវិសាលភាពកាន់តែធំ ដោយបណ្តាប្រទេសនានាបានផ្តល់អាទិភាពលើឯកជនភាព សុវត្ថិភាព និងទំនុកចិត្តជាសាធារណៈ ខណៈពេលដែលការពិភាក្សាកម្រិតសកលកាន់តែផ្តោតខ្លាំងលើការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍ AI កម្រិតខ្ពស់ ដោយសារតែហានិភ័យផ្នែកសុវត្ថិភាព និងការតម្រឹមទិសដៅ (alignment risks)។ ជារួម ការវិវត្តនៃ AI លើសកលលោកកំពុងផ្លាស់ប្តូរពីការបង្កើតនវានុវត្តន៍យ៉ាងគំហុក ឆ្ពោះទៅរកការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងលើអភិបាលកិច្ច សុវត្ថិភាព និងចីរភាព ដែលនេះបានបង្កើតឱ្យមានទាំងឱកាស និងហានិភ័យសម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដូចជាកម្ពុជា ជាពិសេសលើទិដ្ឋភាពនៃការទទួលបានបច្ចេកវិទ្យា និងការកសាងសមត្ថភាពរយៈពេលវែង។

ព័ត៌មានក្នុងតំបន់

នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ការអភិវឌ្ឍ AI កំពុងផ្លាស់ប្តូរពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដាច់ដោយឡែកតាមប្រទេសនីមួយៗ ទៅជាការសម្របសម្រួលក្នុងកម្រិតតំបន់កាន់តែរឹងមាំក្រោមឆ័ត្រអាស៊ាន។ បណ្តាប្រទេសនានាកំពុងផ្តល់អាទិភាពលើការបណ្តុះបណ្តាលកម្លាំងពលកម្មផ្នែក AI ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដីជីវចលរួមគ្នា និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការឆ្លងដែនដើម្បីពង្រីកការចាប់យកបច្ចេកវិទ្យានេះ។ ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីកំពុងបញ្ជ្រាប AI ទៅក្នុងសេវាសាធារណៈរបស់រដ្ឋាភិបាល និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ខណៈដែលប្រទេសសិង្ហបុរីកំពុងដាក់ខ្លួនជាមជ្ឈមណ្ឌលក្នុងតំបន់សម្រាប់អភិបាលកិច្ច AI លំហូរទិន្នន័យ និងការបំប្លែងឌីជីថលសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (SMEs)។ ក្នុងទិដ្ឋភាពបច្ចេកវិទ្យា តំបន់នេះកំពុងវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរួមគ្នា ដូចជាប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រទំនើប (supercomputing) និងវេទិកាឌីជីថលនានា ដើម្បីគាំទ្រដល់បណ្តាប្រទេសជាសមាជិកដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចជាង។ ក្នុងទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ច AI ត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាកាតាលីករដ៏សំខាន់នៃផលិតភាព ការធ្វើទំនើបកម្មឧស្សាហកម្ម និងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម។ ក្នុងទិដ្ឋភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយ អាស៊ានកំពុងរក្សាតុល្យភាពឥទ្ធិពលពីបណ្តាមហាអំណាចធំៗ ព្រមទាំងពង្រឹងអធិបតេយ្យភាពឌីជីថលរបស់ខ្លួនតាមរយៈក្របខ័ណ្ឌតំបន់នានា ដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលអាស៊ាន (DEFA) ជាដើម។

ការវិភាគបែបស៊ីជម្រៅ៖

កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្នែកបទប្បញ្ញត្តិកំពុងធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅរកការបង្កើតច្បាប់ដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាលើអភិបាលកិច្ចទិន្នន័យ ក្រមសីលធម៌ AI និងពាណិជ្ជកម្មឌីជីថល ខណៈក្នុងទិដ្ឋភាពសង្គម ការផ្ដោតសំខាន់គឺលើការកសាងចំណេះដឹងឌីជីថល (Digital Literacy) និងការត្រៀមខ្លួនរួចរាល់នៃកម្លាំងពលកម្ម ដែលជាគ្រឹះនៃការយក AI ទៅប្រើប្រាស់។ សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា និន្នាការនេះបង្កើតឱ្យមានឱកាសដ៏រឹងមាំសម្រាប់ការធ្វើសមាហរណកម្មតាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាល ការទទួលបានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងការតម្រឹមគោលនយោបាយឱ្យស្របតាមតំបន់ ប៉ុន្តែក៏បង្កើតឱ្យមានសម្ពាធប្រកួតប្រជែងក្នុងការកែលម្អសមត្ថភាព AI ក្នុងស្រុកផងដែរ។ ជារួម ទិសដៅ AI របស់អាស៊ានបង្ហាញថា កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់កំពុងក្លាយជាកត្តាចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឌីជីថលប្រកបដោយបរិយាបន្ន និងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង។

ព័ត៌មានជាតិ

ការអភិវឌ្ឍ AI នៅកម្ពុជាស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៅឡើយ ប៉ុន្តែកំពុងមានការរីកចម្រើនយ៉ាងរហ័សដោយសារមានការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងពីរាជរដ្ឋាភិបាល កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ និងការរីកចម្រើនជាលំដាប់នៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឌីជីថល។ ការផ្ដោតសំខាន់នៃគោលនយោបាយគឺលើក្រមសីលធម៌ AI ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងការបំប្លែងឌីជីថលនៃស្ថាប័នសាធារណៈ។

ក្នុងទិដ្ឋភាពបច្ចេកវិទ្យា កម្ពុជាកំពុងកសាងប្រព័ន្ធគ្រឹះនានា ដូចជា មន្ទីរពិសោធន៍ AI មជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យបណ្តាញ 5G និងសេវារដ្ឋាភិបាលឌីជីថល ប៉ុន្តែនៅតែពឹងផ្អែកខ្លាំងលើជំនាញពីបរទេស និងភាពជាដៃគូក្នុងតំបន់ ជាពិសេសជាមួយបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន ដូចជាសិង្ហបុរីជាដើម។

ក្នុងទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ច AI កំពុងចាប់ផ្តើមគាំទ្រដល់ការរីកចម្រើនក្រុម Startup វិស័យ Fintech អប់រំ និងសេវាកម្ម ប៉ុន្តែការយកទៅប្រើប្រាស់នៅមានកម្រិតមិនស្មើគ្នានៅឡើយ និងភាគច្រើនពឹងផ្អែកលើបច្ចេកវិទ្យានិងជំនាញនាំចូល។ ក្នុងទិដ្ឋភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយ កម្ពុជាកំពុងដាក់ខ្លួនជាតួអង្គសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ជាជាងធ្វើជាអ្នកដឹកនាំ ដោយពឹងផ្អែកលើសមាហរណកម្មអាស៊ានដើម្បីទទួលបានធនធាននិងចំណេះដឹង។

ក្របខ័ណ្ឌបទប្បញ្ញត្តិកំពុងស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលរៀបចំអភិវឌ្ឍ ដោយមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងតម្រឹមទៅតាមផែនទីបង្ហាញផ្លូវសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង STI ជាតិ។ ក្នុងទិដ្ឋភាពសង្គម មានការសង្កត់ធ្ងន់ខ្លាំងលើក្រមសីលធម៌ និងការអប់រំ ប៉ុន្តែប្រឈមនឹងបញ្ហាខ្លះៗទាក់ទងនឹងចំណេះដឹងឌីជីថល ការត្រៀមខ្លួនរួចរាល់នៃកម្លាំងពលកម្ម និងសមត្ថភាពកម្រិតស្ថាប័ន។

ជារួម គន្លងផ្លូវ AI របស់កម្ពុជាគឺអាស្រ័យទៅលើសមត្ថភាពជាក់ស្តែងក្នុងការបំប្លែងមហិច្ឆតាគោលនយោបាយ ឱ្យទៅជាសមត្ថភាពអនុវត្តផ្ទាល់ តាមរយៈការអប់រំ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់។

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 15 (2026) |

AI-Era Deterrence for Small States

CHHEM Kieth Rethy, MD, PhD (Edu), and PhD (His)

In the contemporary strategic landscape, artificial intelligence (AI) is redefining warfare, shifting the deterrence posture of small states away from punishment and toward denial. Rather than attempting to match the military mass of larger powers, resource-constrained states can leverage AI to build dense, economical sensing architectures that minimize strategic surprise and create responsive disruption doctrines that impose friction, delay, and uncertainty on adversaries. This holistic approach to denial integrates human-autonomy teaming with systemic resilience in governance and infrastructure, while utilizing AI-driven verification to secure international legitimacy and diplomatic leverage. Ultimately, the AI era provides new avenues for small states to offset scale disparities, allowing them to transform structural vulnerabilities into strategic leverage through agility, operational flexibility, and enduring credibility.

Reference:

Chhem, K. R. (2026, May 18). *AI-Era Deterrence for Small States*. AI Forum.

<https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-15-2026-ai-era-deterrence-for-small-states>

AIF Insights No. 16 (2026) |

AI and Human-Machine Co-Evolution: A Civilizational Perspective

CHHEM Kieth Rethy, MD, PhD (Edu), and PhD (His)

This article examines the emergence of artificial intelligence (AI) not merely as a technical tool, but as a transformative civilizational force marking a new phase in human-machine co-evolution. Moving beyond engineering metrics, the paper situates AI within a historical trajectory of technics that shapes human cognition, societal organization, and self-understanding. Utilizing a civilizational studies framework, it analyzes how AI dynamically alters three core pillars of human society: memory (through the exteriorization and generative retrieval of knowledge), meaning (by mediating interpretation and risking semantic flattening), and influence (by reshaping systemic communication and social control). Drawing upon classical epistemic and ethical traditions—including the Nyāya Sūtra and the Analects—the article highlights the distinction between machine intelligence and human purpose, arguing that the future of AI will ultimately be determined by the cultural and ethical frameworks through which societies choose to govern technological change.

Reference:

Chhem, K. R. (2026, May 27). *AI and Human-Machine Co-Evolution: A Civilizational Perspective*. AI Forum.

<https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-16-2026-ai-and-human-machine-co-evolution-a-civilizational-perspective>

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 17 (2026) |

The Epoch of Intelligence: Navigating the Socio-Economic Trajectories of Artificial Intelligence Toward 2050 and 2100

ROS Sayumphu, PhD in Science and Technology Studies

This article explores the profound socio-economic trajectories of Artificial Intelligence (AI) as it reshapes global techno-economic paradigms toward the 2050 and 2100 horizons. Author Dr. Ros Sayumphu outlines a critical tension between “AI Abundance”—marked by a potential USD 15.7 trillion economic boost by 2030, massive productivity gains, climate resilience, and medical breakthroughs—and “Digital Darwinism,” which threatens massive cognitive labor displacement, algorithmic bias, high environmental costs, and a “Next Great Divergence” between tech elites and developing nations. To mitigate the existential risks of societal collapse and ensure human-centric flourishing, the author argues that global stakeholders must proactively shift away from techno-solutionism. This requires a concerted effort to overhaul education toward human-AI augmentation, establish robust international governance like a “Compute Ledger Treaty,” bridge the digital infrastructure divide in the Global South, and transition toward circular, data-driven economies. Ultimately, the paper concludes that AI is a socio-political reflection of human choices, positioning the year 2100 as the definitive test of humanity’s capacity to equitably govern superintelligence for the common good.

Reference:

Ros, S. (2026, May 29). *The Epoch of Intelligence: Navigating the Socio-Economic Trajectories of Artificial Intelligence Toward 2050 and 2100*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-17-2026-the-epoch-of-intelligence-navigating-the-socio-economic-trajectories-of-artificial-intelligence-toward-2050-and-2100>

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 18 (2026) |

Becoming AI-Ready as a Health Professional: From Using Tools to Exercising Professional Judgment in an AI-Augmented World

CHEAB Sambath, MD, MHPE, PhD student (STS)

As generative artificial intelligence (GenAI) becomes increasingly embedded in health professions education, clinical practice, and research, technical fluency alone no longer guarantees professional readiness. This insight article explores what it means for healthcare professionals to be “AI-ready,” shifting the focus from tool mastery to the preservation of professional judgment, clinical accountability, and ethical safeguards. Emphasizing practical, real-world application over abstract theory, the author highlights the critical importance of a human-in-the-loop approach, rigorous verification habits, and explicit contextual awareness, particularly within resource-constrained healthcare settings like Cambodia. Ultimately, the paper provides actionable frameworks—including a tiered risk alignment model and a reflective self-assessment checklist—to ensure that clinicians, educators, and medical students utilize GenAI safely to enhance efficiency while maintaining absolute human accountability for patient outcomes.

Reference:

Cheab, S. (2026, May 31). Becoming AI-Ready as a Health Professional: From Using Tools to Exercising Professional Judgment in an AI-Augmented World. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-18-2026-becoming-ai-ready-as-a-health-professional-from-using-tools-to-exercising-professional-judgment-in-an-ai-augmented-world>

AIF Insights No. 19 (2026) |

Using Generative AI for Research: From Research Assistant to Responsible Companion in Healthcare Research

CHEAB Sambath, MD, MHPE, PhD student (STS)

This article explores the integration of generative artificial intelligence (GenAI) in healthcare research, balancing its efficiency and methodological benefits with potential risks to research integrity, data privacy, and ethical responsibility. Focusing on the context of healthcare professionals in low- and middle-income countries like Cambodia, the author proposes a Model-Mode-Task-Verification paradigm to establish safe, structured workflows for literature exploration, study design, data analysis, and academic writing. Ultimately, the article emphasizes that GenAI must serve strictly as a disciplined, transparently disclosed assistant, leaving final accountability, epistemic authority, and human judgment entirely in the hands of the researchers.

Reference:

Cheab, S. (2026, June 5). Using Generative AI for Research: From Research Assistant to Responsible Companion in Healthcare Research. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-19-2026-using-generative-ai-for-research-from-research-assistant-to-responsible-companion-in-healthcare-research>

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 20 (2026) |

The AI Wave in Defense: A Framework for Modern Security and Strategic Sovereignty

ROS Sayumphu, PhD in Science and Technology Studies

This article explores the paradigm shift from informatized to intelligentized warfare, demonstrating how developing nations can utilize artificial intelligence (AI) as a dual-use, general-purpose technology to leapfrog traditional military disparities and secure strategic sovereignty. The author introduces a pragmatic three-pillar framework for defense modernization that outlines the digital transformation of military capabilities: optimizing the tactical edge and operational kill chains, enhancing command-level decision-making through predictive modeling, and maximizing resource readiness via automated logistics and personnel management. Throughout this technological evolution, the article emphasizes that operational integration must be coupled with rigorous data governance, domestic talent development, and robust legal and ethical safeguards—including maintaining meaningful human control and adhering to international humanitarian law—to ensure smaller states transition from passive technology rule-takers to active rule-makers in the global security landscape.

Reference:

Ros, S. (2026, June 6). *The AI Wave in Defense: A Framework for Modern Security and Strategic Sovereignty*. AI Forum.

<https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-20-2026-the-ai-wave-in-defense-a-framework-for-modern-security-and-strategic-sovereignty>

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 21 (2026) |

The Strategic Imperative of Dual-Use Agility: Bridging Peacetime Innovation and Wartime Readiness

ROS Sayumphu, PhD in Science and Technology Studies

In the contemporary global security landscape, the traditional distinction between civilian and military industrial bases is rapidly eroding, prompting a strategic shift toward Civil-Military Integration (CMI) to maintain national resilience. As detailed in “The Strategic Imperative of Dual-Use Agility.pdf”, maintaining a separate, autarkic defense sector is economically inefficient for developing nations with limited budgets. Instead, establishing a unified industrial ecosystem that is “dual-use by design” creates a crucial “fast switch” capability, allowing peacetime economic engines to be rapidly repurposed for defense during sudden crises. By capitalizing on the rapid pace of commercial innovation in priority sectors like microelectronics, drones, cybersecurity, and modular logistics, nations can optimize limited R&D resources and utilize flexible manufacturing to pivot production on demand. While this deep integration introduces a dual-use security dilemma—where blurred lines between commercial and military applications can trigger foreign export controls and trade restrictions—fostering an agile dual-use technology base ultimately ensures a pragmatic balance between wartime readiness, technological independence, and long-term economic resilience.

Reference:

Ros, S. (2026, June 7). *The Strategic Imperative of Dual-Use Agility: Bridging Peacetime Innovation and Wartime Readiness*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-21-2026-the-strategic-imperative-of-dual-use-agility-bridging-peacetime-innovation-and-wartime-readiness>

PUBLICATIONS 2026

AIF Insights No. 22 (2026) |

Learning with AI in Cambodia: A Phenomenological Perspective on Exam-Oriented Classrooms

KHEANG Kimsuan, BA in International Relations |

SOEUN Sotheara, PhD Candidate, Jackson State University

This article examines the integration of Artificial Intelligence (AI) within Cambodia's high-stakes, exam-oriented academic system through a phenomenological perspective. The authors argue that while AI tools—such as the Ministry of Education, Youth and Sport's Capacity Development Platform (CDP)—expand access, flexibility, and personalized support, they simultaneously reconfigure student intentionality and create a “Paradox of Agency”. This paradox highlights a tension between academic enhancement and detrimental cognitive offloading, where students risk sacrificing independent reasoning and deep critical thinking for algorithmic efficiency and immediate outputs. Under constant evaluative pressure, learning is transformed from an open-ended exploration into a defensive act of uncertainty reduction aimed primarily at reproducing correct exam answers. Ultimately, the paper suggests that AI adds a complex non-human mediator to the traditional teacher-student dynamic, and calls for a systemic shift in educational policy toward inquiry-based, process-oriented assessments and active teacher mediation to preserve students' independent cognitive agency.

Reference:

Kheang, K. & Soeun, S. (2026, June 13). *Learning with AI in Cambodia: A Phenomenological Perspective on Exam-Oriented Classrooms*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-22-2026-learning-with-ai-in-cambodia-a-phenomenological-perspective-on-exam-oriented-classrooms>

GLOBAL NEWS REFERENCES

1. Gallagher, J. (2026, June 5). 'World-first' vaccine designed by artificial intelligence. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/articles/crrpggegwe0o>
2. NDTV News Desk. (2026, June 28). China's New AI Cybersecurity Tool On Par With Anthropic's Mythos. *NDTV World*. <https://www.ndtv.com/world-news/chinas-new-ai-cybersecurity-tool-on-par-with-anthropics-mythos-11698619>
3. Boynton, S. (2026, June 3). Canada's AI strategy to be released as survey suggests public trust gap. *Global News*. <https://globalnews.ca/news/11888860/canada-ai-strategy-preview/>
4. Chan, K. & O'Brien, M. (2026, June 6). Anthropic urges industry coordination to allow for a 'pause' in AI development if risks grow. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/anthropic-artificial-intelligence-ai-938c99158e5953601cf3322f1cec12af>
5. United Nations University Institute for Water, Environment and Health. (2026, June 3). *Rising Emissions, Depleting Water and Vanishing Land—UN Scientists: AI Is Threatening Natural Resources for Billions*. <https://unu.edu/inweh/news/environmental-cost-of-AIs-Enrgy-use-carbon-water-and-land-footprints>

REGIONAL NEWS REFERENCES

1. Bernama. (2026, June 29). PM launches Malaysia Digital 2030 action plan, a national agenda towards an AI nation. *The Edge*. <https://theedgemaalaysia.com/node/808636>
2. Widiyanto, S. (2026, June 22). EXCLUSIVE Indonesia plans to embed AI in key programmes, including \$15 billion free-meal drive, document shows. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/indonesia-plans-embed-ai-key-programmes-including-15-billion-free-meal-drive-2026-06-22/>
3. Baharudin, H. (2026, June 17). Singapore to push for wider regional AI adoption, cross-border data flows as ASEAN chair. *Straits Times*. <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/singapore-to-push-wider-regional-ai-adoption-cross-border-data-flows-as-asean-chair>
4. The ASEAN Secretariat. (2026, June 4). *Secretary-General of ASEAN delivers remarks at the International Investment Forum on Critical Minerals*. <https://asean.org/secretary-general-of-asean-delivers-remarks-at-the-international-investment-forum-on-critical-minerals/>
5. Antara News. (2026, June 4). *Indonesia intensifies ASEAN collaboration to accelerate AI adoption*. <https://en.antaranews.com/news/418017/indonesia-intensifies-asean-collaboration-to-accelerate-ai-adoption>

NATIONAL NEWS REFERENCES

1. Hussein, S. & Se, S. (2026, June 25). Secret cameras, mics and AI reveal rare Cambodia wildlife. Phys.Org. <https://phys.org/news/2026-06-secret-cameras-mics-ai-reveal.html>
2. Ben, S. (2026, June 28). ASEAN Revises Technology Framework, Launches AI Initiatives Amid Cambodia's Call for Greater Regional Unity. Khmer Times. <https://www.khmertimeskh.com/501928988/asean-revises-technology-framework-launches-ai-initiatives-amid-cambodias-call-for-greater-regional-unity/>
3. Hong, R. (2026, June 17). Cambodia courts European tech firms as AI and data centre ambitions accelerate. The Phnom Penh Post. <https://phnompenhpost.com/national/cambodia-courts-european-tech-firms-as-ai-and-data-centre-ambitions-accelerate/>
4. Hun, S. (2026, June 6). National Assembly Speaker asks Singapore to help train technology and AI for National Assembly officials. Kampuchea Tmey. <https://www.kampuchearthmey.com/local-news/1129952>
5. Phin, S. (2026, June 19). La French Phnom Penh Explores How AI is Reshaping Cambodia's Startup Ecosystem. Kiripost. <https://kiripost.com/stories/la-french-phnom-penh-explores-how-ai-is-reshaping-cambodias-startup-ecosystem>

PUBLICATIONS REFERENCES

1. Chhem, K. R. (2026, May 18). *AI-Era Deterrence for Small States*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-15-2026-ai-era-deterrence-for-small-states>
2. Chhem, K. R. (2026, May 27). *AI and Human–Machine Co-Evolution: A Civilizational Perspective*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-16-2026-ai-and-human-machine-co-evolution-a-civilizational-perspective>
3. Ros, S. (2026, May 29). *The Epoch of Intelligence: Navigating the Socio-Economic Trajectories of Artificial Intelligence Toward 2050 and 2100*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-17-2026-the-epoch-of-intelligence-navigating-the-socio-economic-trajectories-of-artificial-intelligence-toward-2050-and-2100>
4. Cheab, S. (2026, May 31). *Becoming AI-Ready as a Health Professional: From Using Tools to Exercising Professional Judgment in an AI-Augmented World*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-18-2026-becoming-ai-ready-as-a-health-professional-from-using-tools-to-exercising-professional-judgment-in-an-ai-augmented-world>
5. Cheab, S. (2026, June 5). *Using Generative AI for Research: From Research Assistant to Responsible Companion in Healthcare Research*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-19-2026-using-generative-ai-for-research-from-research-assistant-to-responsible-companion-in-healthcare-research>
6. Ros, S. (2026, June 6). *The AI Wave in Defense: A Framework for Modern Security and Strategic Sovereignty*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-20-2026-the-ai-wave-in-defense-a-framework-for-modern-security-and-strategic-sovereignty>
7. Ros, S. (2026, June 7). *The Strategic Imperative of Dual-Use Agility: Bridging Peacetime Innovation and Wartime Readiness*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-21-2026-the-strategic-imperative-of-dual-use-agility-bridging-peacetime-innovation-and-wartime-readiness>
8. Kheang, K. & Soeun, S. (2026, June 13). *Learning with AI in Cambodia: A Phenomenological Perspective on Exam-Oriented Classrooms*. AI Forum. <https://www.aiforumcambodia.org/archives/publications/aif-insights-no-22-2026-learning-with-ai-in-cambodia-a-phenomenological-perspective-on-exam-oriented-classrooms>